נח א מיי' פט"ו מהל' כלים הלכה כ:

נט ב מיי' שם פרק ט"ו הלכה ה:

ס ג מיי' שם פט"ו הל' א:

[נ"ל דתנן]

סא ד מיי' פ"י מהל' איסורי ביאה הל' יד סמג לאוין קיא טוש"ע י"ד סי' קצד סעיף ד:

סב ה מיי' שם הלכה טז טוש"ע שם סעיף ו:

תנורי בנות · טפח · *דתניא *תנור תחלתו ארבעה ושיריו ד' דברי רבי מאיר וחכמים אומרים *במה דברים אמורים בגדול אבל בקטן תחלתו כל שהוא משתגמר מלאכתו ושיריו ברובו *וכמה כל שהוא? אמר רבי ינאי טפח שכן עושין תנורי בנות טפח: בפלוגתא לא קמיירי. השתא דאתית להכי הא נמי פלוגתא היא דקתני סיפא אמר ר' יהודה לא אמרו טפח אלא מן התנור ולכותל! והאיכא מסגרת טפח: בדכתיבן לא קא מיירי. והאיכא *כפורת טפח: בקדשים לא קמיירי. והאיכא *דיה לקורה שהיא רחבה טפח: בדרבנן לא קמיירי אלא בדכתיבן ולא מפרשי שיעורייהו. יתיב רב יצחק בר שמואל בר מרתא קמיה דרב כהנא ויתיב וקאמר: אמר רב יהודה אמר רב כל שלשה ימים הראשונים תולין את השליא בולד, מכאן ואילך חוששין לולד אחר, אמר ליה ומי אמר רב הכי? והאמר רב אין הולד מתעכב אחר חבירו כלום: אישתיק, אמר ליה דלמא כאן בנפל כאן בבן קיימא? אמר ליה את אמרת לשמעתיה דרב, בפירוש אמר רב הכי: הפילה נפל ואחר כך הפילה שליא: כל שלשה ימים תולין את השליא בולד, מכאן ואילך חוששין לולד אחר, ילדה ואח"כ הפילה שליא אפילו מכאן ועד עשרה ימים אין חוששין לולד אחר, שמואל ותלמידי דרב ורב יהודה הוו יתבי, חליף ואזיל רב יוסף בריה דרב מנשיא מדויל לאפיהו באלי ואתי, אמר אתי לן גברא דרמינן ליה בגילא דחטתא ומרמי ומדחי אדהכי אתא, אמר ליה שמואל מאי אמר רב בשליא? א"ל הכי אמר רב: אין תולין את השליא אלא בדבר של קיימא, שיילינהו שמואל לכל תלמידי דרב ואמרי ליה הכי, הדר חזייה לרב יהודה בישות. בעא מיניה רבי יוסי בן שאול מרבי המפלת דמות עורב ושליא מהו? אמר ליה אין תולין אלא בדבר שיש במינו שליא, קשורה בו מהו? אמר ליה דבר שאינו שאלת איתיביה *המפלת מין בהמה חיה ועוף ושליא עמהן: בזמן שהשליא קשורה עמהן אין חוששין לולד אחר, אין שליא קשורה עמהן חוששין לולד אחר, הריני מטיל עליהן חומר

תנורי בנות · נערות קטנות עושין תנורין לשחוק : תחלתו ארבעה · תנור בן ד' טפחים מקבל טומאה אם נגמרה מלאכתו : ושיריו ד' · נטמא תנור גדול ושברו ונשתיירו ד' טפחים עדיין טמא : ה"ג תחלתו כל שהוא משתגמר מלאכתו ושיריו ברובו ומקשה בהעור והרוטב רובו דטפח למאי חזי ומשני האי ושיריו אגדול קאי וה"ק שירי גדול ברובו ומוקמינן בגדול והא קאמר שיריו ד' ומשנינן ההוא בתנור בר ז' דד' הוי רובו והא בתנור בר ט' : בפלוגתא · כגון הכא דלר"מ לא הוי שיעורא בטפח : לא אמרו טפח אלא בין תנור ולכותל · דהתם יותר מטפח עומדת ליקלן מפני שמעכב את התנור מלקרבו לכותל ודוחקת את הכותל שילך יותר מטפח עומדת ליטל היא אבל נגד הבית אפי' גדולה הרבה יד הוא לתנור : בדכתיבן · ששיעורו מפורש מן התורה : דיה לקורה · לגבי מבוי: מדרבנן · כגון מבוי דכל מלותו מדברי סופרים : כל ג' ימים · כגון יצא ולד תחלה ושליא אחריו בתוך ג' ימים : תולין בשליא · בו ואין חוששין לאחר, דתוך הזמן הזה עשויה השליא להתעכב אחר הולד שהיתה ממנו, טפי לא, ואם זה זכר תשב לזכר בלבד ולא אמרינן "שליא אחרת היתה עם ולד זה ונימוח, ושליא זו דולד אחר היא" דדרך שליא לשהות אחר ולד ג' ימים : מכאן ואילך חוששין · שמא ולד אחר היה עמו ונקבה היה ותשב ימי טומאה דנקבה ואי נמי הוי האי ולד נקבה אכתי מהניא ספק דשליא דמגינא ימי טוהר לאחרת שאם תראה ליום פ"א לולד ופסקה עד יום שמיני וראתה לא הויא שומרת יום כנגד יום (דאמר בהדיא) שליא נקבה הואי ומה שראתה ביום פ"א דם טוהר הוה דמשליא מגינן והשתא הוא דהויא תחלת נדה והיא נקראת טועה : בנפלים · מתעכב : אם אמרת לשמעתיה דרב · בתמיה כלומר את אתית לפרושי מדידך : בפירוש · פירשה רב הכי : ילדה · בן קיימא : באלי ואתי · שהיה ממהר לבא כמו (לעיל דף יז·) באלי דידבי פי' מגרש : מדויל · שם מקום : בגילא דחיטתא · כלומר בשלות מועטות : מירמי ומידחי · כלומר להקשותו ולדחותו שלא ידע להשיב : אלא בדבר של קיימא · שכיוצא בו מתקיים אם היום היו חדשיו כלו למעוטי שאם הפילה דבר שאין ראוי לבריית נשמה כגון בירך אחד באמצע או גוף אטום או מפלת מין בהמה וחיה ועוף ואח"כ הפילה שליא אפי' בתוך ג' חוששין לולד אחר : הויא לרב יהודה בישות · דשמעה ולא אמרה ניהליה : המפלת עורב ושליא עמו · מי תלינן שליא בעורב ולא ניחוש לולד אחר או לא תלינן : שיש במינו · כגון אדם ובהמה וחיה אבל עוף לא:

חומר

אבל בקטן תחלתו כל שהוא · וא"ת וגדול שאין לו ד' טפחים אמאי טהור והלא אף בקטן טפי טמא וי"ל דגדול וקטן היינו ברוחב והרוחב הרבה צריך גובה ד' להחזיק חומו אבל קטן שהוא צר די בגובה טפח : **תחלתו** כל שהוא · משתגמר מלאכתו שיריו ברובו במשניות גרסינן תחלתו כל שהוא שיריו ברובו משתגמר מלאכתו ואיזהו גמר מלאכתו וכו' ודרך הש"ס שמהפך פעמים מסדר המשנה לפי הצורך משום דבפ' העור והרוטב (חולין דף קכד·) בעי רובו דטפח למאי חזי ומשני אגדול תני ליה בסוף ופריך והא שיריו ד' קאמר ומשני לא קשיא הא בתנור בר ט' הא בתנור בר ז' ומפרש התם רש"י דבתנור ט' סגי בארבעה אע"ג דלא הוי רובא ותנור ז' אע"ג דלא הוי ד' סגי ברובא וקשה לר"ת לא יהיה סופו חמור מתחלתו דהא תחלתו ד' ונראה כפירש"י שפירש כאן דתנור בר ז' (א) וד' הוי רובא ותנור בר תשעה ברובא וקשה דלמה ליה למנקט בר ט' הוה ליה למנקט בר ח' ושיריו ברובו ולפרש"י א)דהתם ניחא דנקט ט' אע"ג דהוי ד' מיעוטא ומה שהקשה ר"ת לא קשה מידי דהעושה כלי חרס אינו עושה אלא דבר חשוב אבל כלי שנתמעט כל זמן שראוי אינו מתבטל כמו "גרדומי ציצית דבשיריים סגי וכן משמע מדפריך שיריו טפח למאי חזי משמע דאי הוה חזי הוה ניחא ליה אע"ג דבציר מתחלתו" : **כל** שהוא טפח · פר"ת בלא יחפור (ב"ב דף יט) דפעמים כל שהוא בציר מטפח ופעמים טפי מטפח" : **בפלוגתא** לא קמיירי · ואע"ג דפליגי בדופן סוכה דר"ש אומר דרביעית טפח מ"מ טפח לדופן אחד צריך לכ"ע אבל לתנור אע"ג דבין התנור ולכותל לכ"ע טפח מ"מ בסתם תנור פליגי והא דפרש"י דכירה מקום שפיתת קדרה אחת לא דק דבפ' כירה (שבת דף לח:) אמר דכירה זהו מקום שפיתת ב' קדרות : **את** אמרת שמעתיה דרב · כלומר כוונת מעצמך ומתחלה שכחת ולכך שתק ולפ"ה שפי' בתמיה צריך לומר דמתחלה לא חש להשיבו : **ילדה** ואח"כ הפילה שליא אפי' עד י' ימים אין חוששין לולד אחר · אע"ג דאמר לקמן דנשתהא הולד שלשה חדשים מ"מ לא שכיח וכל כמה דלא חזינן לא חיישינן : **המפלת** חיה ועוף כו' · דוקא נקט חיה ועוף דאי בתחלה ולד ואח"כ שליא עד ג' ימים תולין ואין חוששין לולד אחר ולכאורה נראה הטעם דחיה ועוף אין דרכן של נשים להפיל ולכך איכא לספוקי שהשליא אינה מהם וקשה דבפרק בהמה המקשה (חולין דף עז:) אהא דתנן שליא שיצתה מקצתה אסורה באכילה ומסיק ר"א לא שנו אלא שאינה קשורה בולד פי' שיש לה ולד אחר וכיון דאינה קשורה בו חוששין לולד אחר בשליא ולכך אסורה ומייתי תניא נמי הכי מכך דהמפלת חיה ועוף והיכי מייתי הא אדרבה משמע הכא דוקא חיה ועוף דלאו אורחיה אבל נפל דאורחיה תולין כל שלשה ימים ובבן קיימא אפי' כמה ימים וי"ל דאין הדבר תלוי באורחיה ולא אורחיה אלא קים ליה להש"ס ב) דאמר צורת אדם רגילה השליא להתעכב אבל לאחר בהמה חיה ועוף אינה רגילה להפרד השליא מן הולד אפי' במעי הבהמה כמו במעי האשה וא"ת וכי אינה קשורה בולד אמאי קאמר ר"א דאסורה באכילה הא אמרינן הכא דלא הוי אלא ספק ולא ודאי ולד אחר מדקתני הריני מטיל עליה חומר שני ולדות שמא נימוח שפיר של שליא זו וא"כ הוי ספק ספקא דלמא אין כאן ולד אחר ואפי' איכא שמא לא יצא לא ראשו ולא רובו ובפ"ק דב"ק (דף יא·) גבי שליא שיצתה מקצתה ביום ראשון משמע דספק ספקא שרי דפריך מאי קמ"ל דאין מקצת שליא בלא ולד תנינא שליא שיצתה מקצתה אסורה פי' ואם יש מקצת שליא בלא ולד הוה ליה ספק ספקא ושרי וי"ל דברייתא דקתני שמא איירי בשליא שאחר הולד ור"א איירי בשליא שיצתה קודם הולד דודאי יש שם ולד אחר כשאינה קשורה בו כדאמרינן במתניתין לא אמרו תולין השליא בולד אלא בשליא שבאה אחר הולד והתם מייתי ראיה דבאינה קשורה חוששין לולד אחר לאפוקי מדר' יוחנן דהתם אי נמי אפילו בספק ספקא אסרה ר"א דגזרינן מקצתה אטו רובה או אטו אין עמה ולד אחר דיטעו העולם ויסברו הא דשרינן מה שבפנים לאו משום ספק ספקא אלא משום כל בבהמה וגזרת הכתוב הוא דאפי' יצא רובו שרי מיעוטו שבפנים כיון דחזו דשרינן בילתה מקצתה ואפשר דיצא הראש בתוכו מקצת והוי כיוצא רובו ולא ידעו על נבם דמשום ספק ספקא שרי :

תומר

רבינו גרשום

אבל בקטן תחלתו כל שהוא · ותימה אמאי אמרינן בגדול שתחלתו ד' אפי' פחות מד' יהא תורת קטן עליו שתחלתו טפח וי"ל דגדול ניכר ברשום שלו שסופו להיות גדול ולא חשיב כלי עד שיהא גבוה ד' דטפחות מכאן אינו מחזיק את חומו : תחלתו כל שהוא משתגמר מלאכתו · הגרש"י ובפ"ה דכלים לא תני הכי אלא הכי מיתניא אבל בקטן תחלתו כל שהוא ושיריו ברובו משתגמר מלאכתו ואי זו היא גמר משיסיקנו לאפות בו סופגנין אלמא קאי על שיריו ברובו דקטן אין אופין בו סופגנין : ושיריו ברובו · פרש"י דפריך בהעור והרוטב רובו דטפח למאי חזי ומשני דאגדול קאי גדול הא אמרינן ושיריו ד' ומשני הא בתנור שבעה דשיריו בארבעה אבל ברובו לא מטמינן ליה דלא חמירי שיריו מתחלתו דהא מתחלתו כשהוא שלם לא הוי תנור בציר מד' · והא דקתני רובו (בתנור) בתנור ט' אע"ג דבהציו איכא ד' לא מטמינן עד דאיכא רובא' כך פי' בפרק העור והרוטב · ונראה לפרש איפכא דבתנור ט' כי היכי דמטמרינן בתחלתו דמטמא בד' מטמרינן נמי בשיריו וכד שבעה שיריו ברובו ואין זה דוחק אם סופו חמור מתחלתו דכיון שכבר היה כלי בראויות מעט נשאר שם כלי עליו וכיוצא בזה אשכחן בלולב הגזול דגרדומי אזוב כשרין וכן גרדומי ציצית בריש התכלת' ועוד דכי פריך התם רובו דטפח למאי חזי לא קשה ליה אלא משום דהוי יותר מדאי דבר מועט ולא חזי למידי אבל במאי דס"ד דסופו חמור מתחלתו לא קשה ליה ולא מידי ועוד למה לי למנקט תנור בר ט' בתנור בר ח' סגיא אבל אי אמרינן דבר ט' בד' לרבותא הא דנקט בר ט' ניחא הא אע"ג דד' הוי מיעוטא אפ"ה טמא ובר ז' ברובו אע"ג דלא הוי אלא ג' טפחים וחצי ומשהו טמא : וכמה כל שהוא אמרי דבי ר' ינאי טפח · תימה דבפ' מי שמת גבי שייר כל שהוא משמע דכל שהוא ר"ל דוקא כל שהוא וכן פ"ק דקידושין גבי קרקע כל שהוא חייב בפאה ובבכורים ולכתוב אליו פרוזבול ולקנות נכסים שאין עמהן אחריות דמוקי לה במחט ותלו בה מרגניתא וי"ל הא דקרי הכא לטפח כל שהוא משום דמעיקרא תנא שיעורא רבה' וגבי חבית של (שותפין) שותפי מבואות דאמרינן בפ' חלון צריך שיגביה כל שהוא ומפרש כל שהוא טפח התם נמי קרי ליה כל שהוא משום דבעלמא לא קנה הגבהה פחות מג' טפחים · ומיהו לר"ת דמפרש דכל הגבהה סגיא בטפח קשה ויש לחלק דשמא לגבי קרקע לא קרי כל שהוא אלא אם כן הוי דוקא : בפלוגתא לא קא מיירי · אע"ג דבין תנור לכותל מיהא מודה רבי יהודה מ"מ בסתם תנור פליגי : את אמרת לשמעתיה דרב · לשון שבח הוא ששבחו ובא זה והזכירו כדאמרינן רבי טרפון שמע ושכח רבי עקיבא דורש ומסכים : ילדה ואח"כ הפילה אפילו מכאן ועד עשרה ימים אין חוששין לולד אחר דאמרינן לקמן ששהה ולד אחד חבירו ג' חדשים דמילתא דלא שכיחא הוא א"נ היכא דילדה ולד קיימא אח"כ אפשר ששהה ולד אחר חבירו אבל היכא שאחרון נפל אין דרכו להשתהות אחר הראשון : אין תולין את השליא אלא בדבר של קיימא · פרש"י שכיוצא בו מתקיים אם היו חדשיו כלו לאפוקי שאם הפילה דבר שאינו לבריית נשמה כגון אם נברא בירך אחד באמצעו או גוף אטום והוי ביה ברב יהודה בישות דאמר לעיל שתולין את השליא בולד ולא פי' באיזה ולד תולין כך פ"ה אבל לא רצה לפרש אין תולין את השליא אלא בולד של קיימא אבל לא בנפל דא"כ היה פליג אהא דאמר רב לעיל וגם אהא דבעא מיניה ר' יוסי בן שאול מר' המפלת עורב ושליא מהו דע"כ לא קא מיבעי ליה אלא בדבר שאין במינו שליא אבל במינו שליא פשיטא ליה דתולין וכן הך ברייתא דהמפלת כמין בהמה חיה ועוף ועוד דהו"ל למימר אין תולין את השליא אלא בולד של קיימא אבל מדקאמר בדבר של קיימא משמע שכיוצא בו מתקיים במקום אחר :

ס"פ

[ועי' היטב תוס' חולין קכד: ד"ה לא בתנור וכו' ובתוס' שם]

[ועי' תוס' ב"ב קב. ד"ה וכל כיכא ועוד שם כו: ד"ה נחיסה ועוד קדושין כו: ד"ה קרקע]

כלים פ"ה מ"א חולין קכד:

[חולין שם עירובין יח ושי"נ]

שבת לב: סוכה ד:

[עירובין יג:]

הגהות הב"ח

(א) תוס' ד"ה תחלתו וכו' ז' וד' הוי כצ"ל ואות א' נמחק:

חולין עז:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א) תוס' ד"ה תחלתו כל שהוא וכו' למינקט בר תמנה ושיריו ברובו ולפרש"י וכו' עי' נכ"פ לכלים פ"ה מ"א תוס' ד"ה [illegible] ב) ד"ה המפלת וכו' אלא קים ליה להש"ס דלאחר צורת אדם וכו' כצ"ל: